

Dr. Hadnagy Imre József

MAGYARORSZÁG ELSŐ TŰZRENDSZETI TÖRVÉNYÉNEK MEGSZÜLETÉSE

A első tűzrendészeti törvény megszületésének (1936) előzményeit, az ezzel kapcsolatos csatározásokat és a törvény főbb előírásait bemutató tanulmány a mai generációk számára is tanulságokkal szolgálhat.

Történelmi előzmények

A vándorló törzseket, a nomád életmódot folytató emberi közösségeket a tűz ritkán fenyegette. Más lett a helyzet, amikor a népcsoportok már letelepedtek. Többek között a zárt települések, a korabeli építőanyagok, a városfalakon belüli zsúfolt építkezés melegágya lett a pusztító tűznek, sőt gyakran a tűzvésznek. A tűz elleni védekezés szükségszerűen közösségi feladattá vált.

A tűz megelőzése, megakadályozása, a keletkezett tűz megszüntetése az emberek közös erőfeszítését igényelte, legelsőként a nagyobb településeken igyekeztek ezt szervezetté tenni. Európában az állam törvényhozó, igazgatási szerepe csak áttételesen érvényesült, legkorábban a települések alkottak tűzszabályrendeleteket, állami ügyé csak évszázadok múlásával terebélyesedett. Hazánkban ehhez hasonlóan araszolva vált az államigazgatás, és törvényhozás önálló tárgyává.

A tűzrendészet kezdetben a tűzvész kitörése elleni óvintézkedéseket foglalta magába, majd részévé vált az építési rendtartás, az oltási rend, jóval később bővült ki a fenyegetett javak mentésével.

A XVIII-XIX. századi Magyarországon helytartó-tanácsi és belügyminiszteri rendeletekkel kívánták elérni a tűzveszély csökkentését.

- Így az 1723. évi II. dekrétumban a közigazgatás egyik megoldandó feladatául jelölték meg a tűzvédelmet.
- Következő jelentősebb jogszabály II. József tűzrendészeti pátense volt, ami meghatározta a tűzrendészet feladatait és felosztását.
- 1808-ban helytartó-tanácsi Intézkedés foglalkozott az üggyel.
- 1838-ban Tűzrendészeti Intézkedések Jogszabálya került kiadásra.
- Később 1888-ban belügyminiszteri rendelet szabályozta a tűzvédelmet.

A központi rendelkezések érvényesülése nem érte el a kellő hatást, így a tűzvédelem kellően nem szilárdult meg. Közben ígérek is szépszámmal hangoztak el, így 1868-ban a belügyminiszter kilátásba helyezte a tűzrendészet ügyének törvényi rendezését.

A Magyar Tűzoltó Szövetség harca a törvény megalkotásáért

Az 1870-ben magalakult Tűzoltó Szövetség egyik legfontosabb feladatának tekintette a tűzvédelem törvénybe iktatását.

- A Szövetség első - 1871 évi – nagygyűlésén a tűzrendészeti törvény megalkotásának szükségessége már felvetődött.
- Az 1874. évi nagygyűlésen előterjesztett törvényjavaslat szabályrendelet mintává zsugorodott.
- Dr. Lindner Gusztáv egyetemi tanár 1876-ra kidolgozta a törvény tervezetét, amelyet az évi nagygyűlés módosító javaslataival kiegészítve felterjesztették a belügyminisztériumba, de ennek nyomán sem született törvény.

- Az újabb törvénytervezetet a választmány 1883-ban fogadta el. A felterjesztését követően 1885-ben ismertté vált, hogy a kormány szorgalmazni fogja a törvény megalkotását.
- A sokszori sikertelenség után a Szövetség József főherceghez fordult és közbenjárását kérte ez ügyben, ennek nyomán került kiadásra az 53.888./1888. B.M. sz. kormányrendelet. A kívánt eredményt ez a rendelet sem hozta meg.
- 1899-ben a Szövetség pályázatot írt ki a tűzvédelmi törvénytervezet megalkotására, azt módosítva 1900-ban a belügyminiszternek átadták, a végeredmény egy újabb fiaskó.
- 1906-ban Andrassy belügyminiszter felvette programjába a tűzrendészeti törvény megalkotását. A tervezetet a következő évben tárgyalták, azt újabb ígéretések követték. Ezt követően a Szövetség ideiglenesen visszavonult.
- 1918-ban és 1919-ben adódott lehetőséggel nem élt a Szövetség, a törvény megalkotása elmaradt.
- 1920 az újabb próbálkozás éve. Az eredmény még egy fiaskó.
- 1923-ban ismét programba került a törvény előkészítése, de az eredmény csak a 230 000-1925. B.M. számú tűzrendészeti kormányrendelet, amely a korábbi csak kiegészítette, módosította.
- Végül is a sok-sok próbálkozás, a Szövetség 65 évi harca után - a világháború árnyékában – 1936-ban került sor a - régen áhított - tűzrendészeti törvény elfogadására.

1936. évi X. törvénycikk a tűzvédelem fejlesztéséről

A törvénycikk betérjesztése

1936. január 28-át lángbetűkkel jegyzik fel a magyar tűzrendészet történetében, mert ezen a napon terjesztette a képviselőház elé a magyar királyi belügyminiszter törvényjavaslatát a tűzrendészet fejlesztéséről – írja a Tűzrendészeti Közlöny az 1936. évi 2. számában.

A Magyar Tűzoltó Szövetség legnagyobb elismeréssel fogadta azt, hogy a kormányzat tenni akar az oly régóta elhanyagolt tűzrendészet ügyében. Reményeik szerint a megalkotandó törvény javítani fog a tűzoltóság helyzetén, megteremti annak az alapját, hogy megfeleljen a korszerű követelményeknek mind szervezetileg, mind technikailag, mind a pénzügyi oldalt tekintve.

A törvényjavaslat a képviselőház napirendjére 1936. február 14-én került. (A cikk szerzőjének nagy öröme a törvényjavaslatot részletekre menően Hadnagy Domonkos ismertette.) A képviselőházi vitában felszólalók a legnagyobb elismeréssel illették a tűzoltószervezetek önfeláldozó, önzetlen munkáját, áldozatkészségét. Kiemelték az önkéntes tűzoltók csodálatraméltó szellemét. Örömmel fogadták a törvényjavaslatot. Természetesen bírálatok is elhangzottak. Nagy egyetértés volt a magánbiztosító társulatokra vonatkozó tűzoltó járulék kivetésének ügyében. A vitában a tűzrendészet államosításának ötlete is felvetődött. A belügyminiszter szavai szerint az, amivel a javaslat foglalkozik az „*A magyar tűzrendészet ideális elgondolása – hivatásos, szakképzett, jól fizetett, kellően felszerelt tűzoltóság, egységes szervezetben hozzásimulva a légvédelemhez, amire feltétlenül szükség van.*”

A képviselőház úgy általánosságban, mint részleteiben is megszavazta a tűzrendészet fejlesztéséről szóló törvényjavaslatot, amely az országgyűlés felső házában április 2-án került tárgyalásra. A felsőházi vitában a belügyminiszter leszögezte, hogy a törvényjavaslat a tűzrendészet szervezetének átalakítását is célul tűzi ki. Az eddigi szervezet ugyanis békés körülmények között teljesítette feladatát, de a jövőben az egész lakosságot be kell vonni a tűzrendészetbe (ez előrelátás!, vagy már a háború viharfelhői kezdik elborítani az eget?). A

törvényjavaslatot a felsőház is elfogadta. Az 1936 évi. X. törvénycikk május hó 19-én az Országos Törvénytarban megjelent, azaz kihirdetésre került és hatályba is lépett.

A törvénycikk főbb előírásai

Az 1936. évi X. törvénycikk fővonalaiban az alábbiakat tartalmazza:

- 1.§. A hivatásos tűzoltóságok fenntartása és megszervezése.
- 2.§. Tűzoltószervezetek és berendezések kiegészítése.
- 3.§. (1) A tűzvédelmi szervezetek megállapítása, a tűzvédelmi berendezések létesítése a légítámadás ellen irányuló védelem követelményeire figyelemmel történjen.
(2) Légítámadás veszélye esetében a veszélyeztetett város, illetőleg község tűzrendészeti szervezete – a veszély tartama alatt – a légítámadás elhárítását irányító katonai parancsnok vezetése alatt álljon.
- 4.§. Tűzrendészeti ügyekben eljáró hatóságok.
- 5.§. Tűzrendészet feletti felügyelet.
- 6.§. A tűzrendészeti felügyelő törvényhatósági bizottsági illetve képviselőtestületi tagsága.
- 7.§. Tűzrendészeti felügyelő fellebbezési joga.
- 8.§. Országos tűzoltó szövetség
- 9.§. Biztosító intézetek tűzrendészeti járulékfizetési kötelezettsége.
- 10.§. Felhatalmazás a törvényre vonatkozó rendeletek megállapítására és kibocsátására.
- 11.§. Nagy- és kisközségek éjjeliőr szolgálata.
- 12.§. Mezőgazdasági termékek közös szerűjéhez szükséges ingatlan megszerzése.
- 13.§. Hatályba lépés.

Rendelet a tűzrendészet újabb szabályozására

A magyar királyi belügyminiszter 180.000/1936 B.M. sz. rendelete a tűzrendészet teljes és átfogó rendezése érdekében került kiadásra.

A rendelet megalkotóinak - a tűzvédelem legfontosabb tennivalóinak formába öntése mellett - figyelemmel kellett lenni a légóltalom szempontjaira, azaz szem előtt kellett tartani, hogy:

- Egy elkövetkező háborúban a légítámadások tűzveszélyt is jelentenek, azok nyomán szinte kivétel nélkül tüzek is keletkeznek.
- A gyújtóbombák alkalmazása nagyban fokozza a tűzveszélyt.
- A gáz és gyújtóeszközök együttes alkalmazása fokozott tűz- és életveszélyt jelent.
- A tűzvédelmi törvény (az 1936. évi törvénycikk) és a korábban elfogadott légóltalmi törvény (1935. évi XII. törvénycikk) az előírásai szinkronban legyenek.

A rendelet fő vonalaiban az alábbiakat tartalmazza:

- Általános rendelkezéseket.
- Legfőbb előírásokat:
  - A tűzrendészetre.
  - A tűzoltó szervezetekre.
  - A megelőző tűzrendészetre.
  - A mentő tűzrendészetre.
  - A felderítő tűzrendészetre.
- A büntető rendelkezéseket.
- Hatályon kívül helyezési és hatálybaléptető rendelkezéseket.

A törvénycikk megalkotásának jelentősége

A törvénycikk megalkotásának jelentősége az alábbiakban foglalható össze:

- A Tűzoltó Szövetség állhatatos harca, a világháború fenyegető veszélye, mint fő motívumok nyomán a tűzvédelem az egész ország ügye lett.
- Az államilag elhanyagolt és az egységet minden tekintetben nélkülöző tűzrendészetet a közigazgatás fontos területévé lépett elő.
- A magyar tűzoltóság, és tűzrendészeti közigazgatás területén rend és egység alakult ki. Az egységességet a jogszabályi hierarchia csúcsán helyt foglaló törvény biztosítja, egységesen meghatározva a hatáskör és illetékesség szabályait.
- A különböző minisztériumok és hatóságok tűzrendészetet szabályozó rendeletei és intézkedései nyomán meglévő áttekinthetetlen helyzet megszűnt, egyértelmű jogi helyzet alakult ki.
- A tűzrendészeti törvény, és a végrehajtását szabályzó rendelet egyértelművé tette a közigazgatási teendőket, és a tűzoltó szakfeladatokat.
- Egyik legfontosabb rendelkezése a tűzbiztosítással foglalkozó magánvállalatok járulékfizetési köztelezettségének a bevezetése volt.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Tűzrendészeti Közlöny XXXIII. Évfolyam 6. – 12. szám. Polgári lég- és gázvédelem című melléklete. (A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség hivatalos lapja. Budapest)
- [2] Hadtudományi Lexikon A-L, és M-ZS. Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest 1995.
- [3] KOVÁCS József: Kertületi tűzoltó tanfolyam tananyaga. (Budapest Székesfőváros Tűzoltó Főparancsnoksága, Budapest 1937. Kézirat.)
- [4] Légmentelmi Kalauz. (Légmentelmi kiállítás, Budapest 1937.)
- [5] FORGÁCS József: Magyar Légmentalom. (A szerző kiadása. Arany János nyomda, Budapest, 1937.)
- [6] SZABÓ Károly: Magyarország első tűzrendészeti törvénye és annak végrehajtási jogszabálya. (Tűzoltó Múzeum évkönyve II. 1935. 1001- 128 oldal.)
- [7] A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. (BM Könyvkiadó, Budapest 1986.)